

ДОДАТОК

Данило Кулиняк

«ВАЖКИЙ ТЯГАР ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО НЕБА»

26 квітня 2016 р.

Сценарій вечора-реквієму:

«ВАЖКИЙ ТЯГАР ЧОРНОБИЛЬСЬКОГО НЕБА»

(На сцені ікона «Матір Божя з Спасителем на руках», внизу горить поминальна свіча, рушник).

ВІДЕО: ЧОРНОБИЛЬ 2016 рік.

Ведуча 1: «Ми ж мічені атоми людства, Ми - мічені атоми часу,

Ми - мічені атоми світу...

Чорнобиль, Чорнобиль, Чорнобиль у нашій крові.»

Данило Кулиняк

Ведуча 2: Важкий тягар чорнобильського неба.

На кладовищах, після всіх років,

Біля хрестів старих - нові погребі

І перебиті крила рушників.

Данило Кулиняк

Ведуча 1:

2016-й оголошено роком вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи

Ведуча 2:

26 квітня 2016 року МИНАЄ 30 ЛІТ ВІД ДНЯ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ.

О 1 год 23 хв 40 сек, 26 квітня 1986 року на Чорнобильській атомній станції, що в 130 км на північ від Києва, коли всі спали безтурботним сном, над четвертим реактором ЧАЕС несподівано велетенське полум'я розірвало темряву ночі. Людство вперше зустрілося з такою грізною силою, як ядерна енергія, що вийшла з під контролю.

За офіційними даними в перші місяці після катастрофи загинуло 35 чоловік. Це пожежники, працівники станції, екіпаж вертольоту Мі- 6, інші ліквідатори. Понад 600 тисяч ліквідаторів боролися з наслідками катастрофи. Госпіталізовано тисячі людей і сотні тисяч зазнали впливу радіації, яка

спричинила захворювання на рак. Близько 135 тисяч чоловік були евакуйовані з Чорнобильської зони. Скільки лиха завдала та трагічна ніч: хтось назавжди лишився рідного порога, хтось втратив чоловіка, батька. Розгубилися друзі по світу...»

Ведуча 1:

Зведений полк гвинтокрилів осів на могильнику техніки біля Розсохи...»Мі шості», «Мі восьмі», «Мі другі», «Мі двадцять четверті»...Затлумлений фантомний біль оживає від звалища цього...Прийняли на себе найперший удар термоядерний смерті. А де ж екіпаж? Де ваші відважні пілоти? В них злет без посадки, вони подалися у вічність, вони – у останнім польоті. Вони розчинилися в часі. Між нами їх так залишилося мало. Їх можна побачити в небі вночі, коли падають зорі...**Та спалахи їхні освітлюють досі Людства дорогу, і пам'ять, і помисли наші, і душі...**(Данило Кулиняк)

Ведуча 2:

**За Чорнобилем села покинуті, мертві.
Та з роками у пам'яті все чіткішає мить
Поминальна свіча Товстоліської церкви
В узголів'ї села (і України?) горить.
(Данило Кулиняк)**

Помолимося за всіх, хто загинув і постраждав в Чорнобильській катастрофі -
«Отче наш...»

Читець 1:

**Крізь Довгий Ліс, крізь Товстий Ліс - до Страхолісся
Вже стільки літ блука луна цих назв Полісся.
Луна блука, а голосів людських немає:
В лісах чорнобильських луна людей шукає.**

Читець 2:

За лісом, за полем, за мохом -
В Заліссі, в Запіллі, в Замошші,
Над Ушею, там, де Розсоха,
Лиш звірі живуть неполошні.
Ні звуку, ні скрипу. Лиш вітер
Гуляє в порожніх Оселях....
Ще треба й таке пережити
Безлюдні покинуті села.

Читець 3:

ОСІННІМ наркозом притлумлює болі душа-
В ідилії «зони» ніщо не нагадує лиха.
Лиш ген на узліссі гаса восьминого лоша,
А в хащах пасеться (привиділось, мабуть)
триглава лосиха.

Ведуча 2:

На асфальті порожніх доріг у безлюдній чорнобильській ЗОНІ
Я вуглинками спалених сіл напишу самобутню поему життя.
Десять років тому я забрів у безлюдне село, коли втік із лікарні.
У порожніх оселях там лежали заляккі померлих тіла,
Що дивилися в небо, байдуже, як стеля трупарні,
Із якої, прийшовши до тями, я втік.
А зима тоді рання була.
Я забрав доходягу-кота із останньої хати -
В ній лежала, мов спала, померла бабуся стара.
Грудень був; Дуже холодно й дуже хотілося спати.
Я спалив цю хатину, щоб зігрітись, й забравши з собою кота,
Я по зоні бродив, наче привид, як фантом - від мене втікали.

Людам страшно було побачити тут свою, тінь,
Та й людей не було. Нас, двоногих, тоді тут залишилось мало.
Лиш вовки. То ж хотілося вити по-вовчи,
І приєднавшись до їх голосінь.
Я бродив другий місяць по зоні, холодний голодний та гордий.
Харчувався запасами тими, що знаходив в сільських погребях.
Прокидався від теплого дихання вовчої морди,
Подружився з вовками, обравши їх долю, і волю, і шлях.
Вовк ніколи не зрадить. Тож саме в Чорнобильській зоні
Полюбив й зрозумів я нарешті по-справжньому братство вовків.
Їхній погляд кинджальний, від котрого кров захолоне,
Їх молитви на Місяць - холодний, проникливий спів...

Пісня чи музика

Ведуча 1:

Зустріч наша побудована на вражаючій за **силаю творчої напруги** епічної поеми «**Мічені атоми**» очевидця страшної біди людства – **Данила Кулиняка**.

Епілог - 1988р. Данило КУЛИНЯК

Все мине. Тільки правда залишиться в зболенім слові.
Перетрухне і зникне полова кон'юнктурних «прозрінь» та розмов.
Я писав цю поему на бланках аналізів власної крові
У столичній лікарні. На кров накладалася кров.
Епілогу не буде. Його наша дійсність ще має писати.
Продиктує його майбуття і грізних подій круговерть,
Я творив цю поему, повернувшись в минуле.
Це тільки початок. Це поема життя.
Та завершить її моя смерть.
ДАНИЛО КУЛИНЯК ПОМЕР 6 СІЧНЯ 2016 РОКУ.

Ведуча 2:

Поєма Данила Кулиняка «Мічені атоми»

I. Напередодні, в той останній день (25 квітня 1986 р.)

Читець 1:

Ті дні квітневі в пам'яті навіки.
Весна відразу в літо перейшла.
Незвично теплим був південний вітер.
Ми виїхали з лісу до села,
Що до Ужа довірливо припало.
Чорніли пересохлі береги.
В селі біда - вода з криниць пропала,
Не стало однієї з берегинь -
Ріки, що струменіла край городів
Між луками - до Прип'яті й Дніпра.
Недавно тут поправили природу
Під оплески, під тости, під «ура!»
Кілька літ тому вибухами русло
Зрівняли під лінійку на Ужі.
А наслідки - рівчак, безводдя й пустка,
Ще трохи - і почнуться міражі
На Київським Поліссі, як в Сахарі.
П'ять кілометрів - більше не змогли.

Читець 2:

За злочинном завжди іде покара.
Всю річку вбити люди не дали.
Та встигли кілотонну вибухівки
Рвонути, щоб пробити цей рівчак...
Коли ж рвонули ті зловісні тонни,
Здетонували бомби у землі
І міни, що з війни ще.
Ледь з припону

З глибоких шахт і стартових столів

Ракети не зірвалися.

А риба

Спливала за водою кілька днів.

Ще більше ж залишилося на дні..

Тікали звірі ошалілим стрибом.

Ревли корови. Плакали малята,

На вибухи хрестилися жінки.

В Мартиновичах розвалилась хата,

А в інших селах - вибило шибки.

Читець 3:

Летіли зграї перелітних птахів

Над епіцентром - і упали вниз,

Оглушені, безкрилі горопахи -

Згоріли крила їхні, мовби хмиз.

Їх передсмертні крики потонули

У грізнім громі вибухів, як ніж

Вони по серцю світу полоснули.

Земля тремтіла, землю била дріж.

Читець 4:

І від того планетного ознобу

У Прип'яті здригнулася АЕС,

Коли її основ підземний обрій

Розпанахала блискавка небес

Підземних, і озвалася луною

В фундаменті, що рвався догори,

І тріщинка зміючкою малою

Закам'яніла в ньому – до пори.

Коли ж осінню стрічку річки рвали

Заряди - завершавсь фатальний крок.

На атомній врочисто відкривали,
Розтявши стрічку, той четвертий блок.
До витоків, до витоків, до витоків, до витоків!
В них корінь зла захований - такий життя закон.
Можливо, від отих руслорівняльних вибухів
Здетонував реактор на кілька мегатонн.

Читець 5:

Та повернімось в той квітневий вечір,
Напередодні пам'ятних подій.
Біля сільради зграйкою малеча,
Старенькі бабці, сповнені надій:
До мене з гурту бабця крок ступила
З коричневим від старості лицем: '
«Синок! Мені вже скоро до могили,
Але зроби, ми просимо, ти це:
Верни нам річку до старого русла,
Щоб наша Уша повернулась знов,
Без неї ж - не село ми вже, а пустка...».
Ну що скажу довірливій бабусі
І гурту цих іконописних лиць,
Коли клубок у горлі? «Не ручуся,
Та спробую...» — «От-от, ти ж зміг колись
Зробити так, що вибухи спинили...
Побачити б ще воду в берегах...»
І бабця враз мене перехрестила:
«Зроби, синок. Хай Бог допомога».

Пісня чи музика _____

Читець 1:

О ні, мені ніколи не забути

Довіри очищаючий момент.
Ми думали, як річку повернути,
Та доля людства повертала круто:
На атомній почавсь «експеримент».
Ми думали, як врятувати річку,
А в Прип'яті роздмухували вже
Реактора пекельну суперпічку,
Вогонь якої уночі зжере
Цей край, цю віру, ці одвічні звички,
Минулу еру в кілька тисяч літ.
Такий був день. Ми рятували річку,
А завтра треба рятувати світ.

Читець 2:

В ту теплу ніч ми рушили на Прип'ять,
Де починався нерест вже ляща.
Його від браконьєрів захистити
Хотіли ми. Засіли у кущах...
Коли ж за північ освітило обрій,
Й глухий удар долинув, то чомусь
Подумалось: «Гроза іде. Це добре.
З весни у літо враз переберусь».
Не знали ми, що не з весни у літо
Занадто раннє - в ядерну зиму.

Читець 3:

Могла гроза та світ перемістити,
Коли б не встигли хід її спинити
Ті хлопці, що пішли в сліпучу тьму
В ту ніч геройську, дику і трагічну,

Коли рвонув у небо чорний гриб
З вогненным серцем. Хлопцям жити вічно
Життям живих. Лише планети схлип
За втраченими кращими синами.
Щоб край дожив до нової зорі,
Пішли вони в ту ніч на бій останній,
І посивіли з горя матері.

Ведуча 1:

III. Земля моя під кам'яним хрестом (26 квітня 1986 р.у)

Читець 3:

Хрест кам'яний вже кілька сотень років
Безмовно тужить в лісі над Ужем.
Колись тут, кажуть, бій гримів жорстокий
Між козаками й ляхами. Уже
Ніхто не скаже, хто під ним і скільки:
Між нами і загиблими - віки.
Час забуттям тамує все. Та тільки
Пов'язує на хрест хтось рушники.
Під ним - барвінок й тихі теплі квіти,
Під ним - правічна пам'яті ріка,
А на хресті, мов крила перебиті,
Під вітром мають поли рушника...

Ведуча 1:

В той перший день чорнобильського лиха,
Коли ще кожен жив, як досі звук,
Так само з вітром гомонів щось стиха
Той вишитий і вицвілий рушник.
Немов ніщо на світі не змінилось...
Що сталося - сказати не міг ніхто.

Та долі багатьох уже звершились...
Земля моя під кам'яним хрестом,
Пов'язана поліським рушником!

Читець 4:

Хай грішні ми. А ти чим завинила?
Міст Черевацький. Біля нього
Нам розповів якийсь дідок,
Що оголошена тривога,
Бо вибухнув четвертий блок
Й палає третій... Ці машини
І бронетехніка спішать
у Прип'ять. В нього там родина —
На атомній працює зять.

Читець 5:

А ми гасали на «моторці»
По повеневому Ужу,
Коли плутоній, цезій, стронцій
Недбало перейшли межу,
Колись встановлену для них
Отими «вченими мужами»,
Які, вчинивши смертний гріх,
Щось говорили на екранах
Про неймовірно-точний збіг,
Що неможливе те, що сталося...

Ведуча 1:

Коли, затамувавши сміх
Та ігноруючи їх всіх,
Вже перший урожай збирала
Байдужа смерть.

Читець 1:

Почався дощ
Після аварії надвечір
падало червоне щось
На наші голови і плечі:
То радіоактивний йод
Та невідомі елементи
Мій рідний мітили народ -
Такий фінал «експерименту».
Пекло у горлі. Світ в очах кругами.
Але від чого - ще не знав ніхто.
І плакало кривавими сльозами
Поліське небо в день квітневий той.

Ведуча 1

ІV. Голоси журавлів - замість них вертольоти (евакуація)

Читець 3:

Розповзається радіація.
Починається евакуація.
У повітрі - огидний чад:
Це реактор не хоче заснути,
Свій урановий самосад
Смалить, димом отруйним пахка.
Дуже буйно цвітуть сади,
Але мертво. Ні бджіл, ні птахів:
Скрізь, на всьому тавро біди.
Уночі, наче сяйво полярне,
Ген на півночі мерехтить:
Там земля опромінює хмари -
Термоядерне сонце горить.

Там, над Прип'яттю, пишуть газети,
Заливаються солов'ї.
Запозичили образ в поетів
Журналісти знайомі мої.

Читець 4:

Брешуть хлопці бадьоро й не каються,
Все прикрасити мастаки:
Там хіба-що тріщить, захлинається
«Соловей-два». Є прилад такий.
І згадалось: колись голоси журавлів
розбудили мене на світанні...
Перед ними планета, світ багатий,
розмайно-широкий,
Та крізь всі небезпеки летять до своєї землі.

Тільки сумно і страшно,
що все менше вертає щороку
На обжиті місця
із далеких країв журавлів...

Читець 5

Так, колись журавлі, а тепер
будять нас вертольоти,
З першим променем сонця
у небі гримить вертоліт...
Розповзається радіація,
Завершається евакуація.

Ведуча 2

Дем'ян, евакуйований з Чорнобиля,..
Але дарма. При Дем'яні тіло,
А от душа з Чорнобиля не йде -

Не підкорилась і не захотіла
Покинуть край, де народивсь...
Там, в зоні, кажуть, голі бродять кури
Без пір'я, у тварин облізла шкура,
Хтось ніби бачив лисе вепреня
За Страхоліссям (чи збрехали здуру?)...
Дем'ян сказав: «Без шерсті вепр? Брехня!»
А ми з Дем'яном разом працювали
Колись у рибінспекції не рік...
У квітні того року
(Тут треба озирнутися назад
У вибухом обпечене минуле),
Дем'ян боровся з лихом, як усі.
Пісок, свинець вантажив, різну сіль
У вертольоти, що туди прибули
Гасить реактор. Через кілька ж днів
Чорнобильців всіх вивезли подалі...
Відтоді у його очах на дні
Не висихають озерця печалі.
Недавно я зустрів Дем'яна знову.
Схвильований, він кинувся в розмову:
«Ти чув? Ми повертаємось назад!
Чорнобиль скоро будуть заселять,
Як цього року славно вродить сад...
Колись ми пережили окупацію,
А це, браток, страшніше радіації.
Що нам вона - нас німці не угробили...»
Та сум його очей не полиша:
Залишилась над Прип'яттю душа,
Вона його чекає у Чорнобилі.

Читець 1:

ІКОНА.

У мене на стіні стара ікона –
Такі ж поліські типажі богів!
Весняні води Прип'яті із зони
Її несли до наших берегів.
Отак вона потрапила до мене -
Ріка на хвилях образ принесла:
Малий Спаситель на руках у нені.
Бабуся з білоруського села
Її, перехрестивши, опустила
В колиску річки...
Коли їх виселяли, образ взявши,
Вона подибуляла до води,
Щоби, як звичай каже, в пустці хати
Не залишались без людей боги.

Читець 2:

Ці береги до болю рідні, раптом спорожніли.
Багато нині й білоруських сіл безлюдні.
Предків кинуті могили.
Братів-сябрів я розумію біль...
Цвинтар на узліссі...
Край тихої поліської краси.

Ведуча 1:

Закінчується поема зболеними і вистражданими словами, що звучать як заклинання і заповіт, як голос Бога і Природи, що має почути кожна людина, кожен житель планети:

«Як останню підказку Природи я знесилений вловлюю шепіт: не вбивайте

себе!

Не вбивайте мене! Не вбивайте ріки Животвору!»

Ведуча 2:

Наша зустріч, це збереження від забуття пам'яті про тих, які ціною свого життя і здоров'я дали можливість нам сьогодні жити, вчитись і працювати на нашій землі.

Це передача молодому поколінню правду про одну з найбільших катастроф в історії людства і про те скільки горя, біди і нещастя завдала атомна трагедія Чорнобиля мільйонам людей, природі, землі!

Це усвідомлення необхідності участі у вирішенні глобального завдання сьогодення - порятунку від наслідків ядерного лиха.

Ведуча 2:

«Ми ж мічені атоми людства, Ми - мічені атоми часу, Ми - мічені атоми світу...

Чорнобиль, Чорнобиль, Чорнобиль у нашій крові.»

Данило Кулиняк

Ведуча 1:

«Боже великий, єдиний нам Україну храни...»

м.Тернопіль, 26 квітня 2016 року

Тернопільський національний університет імені Валодимира Гнатюка

Духовний гімн – відео. Співаємо всі!